

e-pošta:
panon.institut@gmail.com
◊
Web:
www.panon.eu (u izradi)

Panon – Institut za strateške studije; 31000 Osijek, Vijenac I. Meštrovića 19; Tel: 031/204–074; Mob. 091 224 - 6033

Br. D2_2/2014.

PANON _ DEBATA

Nacrt prijedloga Industrijske strategije Republike Hrvatske

- BILJEŠKA S DEBATE -

Subota, 1. 3. 2014. g.

Dvorana „Geoprem“ d.o.o. Osijek

Prisutni članovi: Mr. sc. Franjo Ambroš, Osijek; Mr. sc. Željko Erkapić, Osijek; Dr. sc. Branko Hebrang, Zagreb;
Dr. sc. Milan Ivanović, Osijek; Dr. sc. Ante Lauc, Osijek; Mr. sc. Lara Liović Nadaždi, Osijek
Mr. sc. Rajko Subašić, Pečuh;

Prisutni (promatrači; Panon sekcija mladih); Lidija Ambroš, dipl. soc. i Vedran Mesarić, mag. oec & mag. iur.

Unaprijed obavijestili o spriječenosti: Dr. sc. Ljiljana Gerecke, Vukovar; Dr.sc. Hrvoje Glavaš, Osijek
Dr.sc. Franjo Jović, Zagreb i Mr. sc. Držislav Vidaković, Osijek

Početak: 10,15 sati, završetak: 12,30 sati

Predsjedavao: Mr. sc. Rajko Subašić

Svi sudionici Debate dobili su 7 dana prije rasprave link na tekst Nacrta ISRH

I _ Uvod u debatu

Mr. sc. **Željko Erkapić** je u uvodnoj riječi ukratko obavijestio o strukturi prezentacije Nacrta Industrijske strategije RH i osnovnim naglascima iz rasprave u Županijskog gospodarskoj komori u Osijeku - koju su održali predstavnici Ministarstva i voditelj tima za izradu Strategije (12.veljače 2014.). Istaknuo je da je više sudionika u raspravi ukazalo na glomazan tekst Nacrta te iskazalo nezadovoljstvo nesvrstavanjem prehrambene industrije u prvu grupu razvojnih prioriteta.

II _ Prvi krug

Dr. sc. **Milan Ivanović** je prvo ukazao na glomaznost teksta (Nacrt ima preko 1300 stranica, a u javnoj raspravi je sažetak koji ima preko 350 stranica, što strategija ne smije imati); pri tome je pokazao više strateških dokumenata: iz projekta Hrvatska u 21 stoljeću (2002. g.) gdje strategije imaju oko 30-tak stranica; EU Strategija „Europa 2020. godine“ (2010.g.) ima 35 stranica, Strategija razvoja riječnog prometa u RH (2008.g.) ima 16 stranica. Potom je ukazao na konceptualne, metodološke i sadržajne slabosti Nacrta ISRH koji nema potrebnu strukturu koja je nužna za dokument koji se naziva strategija:

a) Postojeće (katastrofalno stanje) se uzima kao normalno; u Nacrtu nema ni naznaka:

1. Kakva je bila industrija RH u ranijem razdoblju (srednje razvijena sa značajnom zastupljenošću visokih i konkurentnih tehnologija),
2. Da industrija RH gotovo uništena: (a) kroz proces privatizacije i (b) nepovoljnim tečajem kune koji je 20 godina omogućavao povoljan uvoz roba, a destimulirao izvoz,
3. Da je industrija RH više od 20 godina poslovala u nepovoljnim uvjetima bez ikakvih nacionalnih strateških okvira (vladinih dokumenata),
4. Da je od 1996. do 2013. g. zatvoreno na stotine tvornica i izgubljeno preko 196.000 radnih mjesta;

b) Nacrt ISHR se ne temelji na bilo kojoj razvojnoj paradigmi; a ona bi trebala glasiti: „RH u industrijskom razvoju treba iskoristiti svoje potencijala (prirodne i društvene)“; kao da autori strategije nisu nikada čuli za komparativne prednosti.

- c) Nacrt ISHR ne nudi viziju – kakva bi struktura industrije RH trebala biti 2020.g. niti ima strateških ciljeva: čemu bi RH u sektoru industrije treba težiti u narednom razdoblju.
- d) Nezamislivo je za ozbiljni dokument da se analiza stanja provodi samo na podacima o poslovanju poduzeća u tri godine (od 2010. do 2012. g.) i na temelju toga se daju ocjene o perspektivnosti industrijskih grana i čine projekcije do 2020. godine po nekakvim stopama rasta za koje se ne zna zašto su baš tako planirane.
- e) Promašenost ovakve metode može se ilustrirati na primjeru proizvodnje vode za piće (i njen izvoz); ova djelatnost nije posebno naznačena pa tako ni obuhvaćena projekcijama, a to je prirodni potencijal koji se može tržišno valorizirati i na temelju toga razviti proizvodni kapaciteti.
- f) U Nacrtu se spominju i nabrajaju prirodni resursi RH, ali to je učinjeno forme radi, jer nikakve poveznice taj potencijal nema sa tzv. ciljevima strategije. Osim toga – iako se u literaturi navode autori iz BiH (a ne iz RH koji imaju daleko snažnije reference i obrađuju podatke o RH potencijalima OIE) u potencijalima se ne navodi agrarna biomasa – koje svake godine samo na području Slavonije i Baranje ima preko 2,3 mil. tona (energetski ekvivalent 800.000 nafte) koji se sada ne koristi; tako ni to nije obuhvaćeno analizom i ne predviđa se razvoj ove proizvodnje; a ta agrarna biomasa se može koristiti u razne industrijske ili energetske svrhe, odnosno na toj se osnovi mogu razviti mnogi manji prerađivački pogoni.
- g) Ne razmatra se uvozna i sirovinaska osnova razvoja industrije niti uvoz industrijskih proizvoda u RH, a koji se u RH industrijski proizvodio i proteklih godina su uništeni. Na primjer; prerada voća i povrća – o čemu je PANON pisao (u svibnju 2013.g.) predsjedniku Vlade RH i ministrima u pet ministarstava (među kojima je i Ministarstvo gospodarstva) te predložio model razvoja industrije za preradu voća i povrća u RH; ovi se proizvodi u velikom dijelu uvoze u RH, a koja je proizvodnja komparativna prednost RH, posebno Slavonije i Baranji (u kojoj je oko 100.000 nezaposlenih). No, o tome nema ni traga u Nacrtu ISHR.
- h) Nacrt kroz analizu ne razmatra i kroz tzv. ciljeve ne uvažava tržišne prilike za razvoj industrije, odnosno projekcije razvoja nisu tržišno utemeljene.
- i) Ne razmatra se problem razjedinjenih kapaciteta i slabog povezivanja industrijskih kapaciteta, odnosno ne ukazuje se da se veliki dio industrije razvija u horizontima malog poduzetnika; upravo je strategija mjesto da se predlože modeli povezivanja i okrupnjavanja – ali toga u Nacrtu ISHR nema.
- j) Isto tako u Nacrtu nema ni riječi o socijalnoj koheziji u društvu, a to je temeljni uvjet bilo kakvog društvenog razvoja, a posebno industrije koja treba da uključuje veliki broj kooperanata. A upravo se u političkoj i upravnoj ravni ne pridonosi socijalnoj koheziji koja je, inače, u nas na vrlo niskim razinama. I na to bi strategija trebala ukazati, a nije.
- j) Na kraju je Ivanović ukazao i na niz nepotrebnih odlomaka teksta u Nacrtu (npr. razlika između gospodarske i industrijske strategije) te da su grafikoni i tablice nestručni priređeni (to otežava čitanje i onako glomaznog materijala) – što je samo novi detalj koji potvrđuje da je u pitanju diletantski uradak Ministarstva gospodarstva RH.

Dr. sc. **Branko Hebrang** je ukazao na procese kristalizacije javnog mnijenja i procese manipulacije u javnom prostoru obavještavanja u suvremenoj civilizaciji – koji su u značajnoj mjeri zahvatili i naše društvo; tako su zapriječeni putovi probijanja istine. Isto tako ukazao je i na nepovoljan položaj prehrambene industrije u RH i njen neodgovarajući tretman u Nacrtu ISHR.

Mr. sc. **Željko Erkapić** je ukazao na neodgovarajući tretman nacionalnih klastera industrije u Nacrtu ISHR, a to je jedna od temeljnih poluga snažnijeg razvoja suvremene industrije. U tome pogledu RH daleko zaostaje za razvijenim industrijskim zemljama, a u Nacrtu se o tome ne govori niti se planiraju posebne mjere. Također je pojasnio pojam KET tehnologija – koji se koristi u Nacrtu. Govorio je i o SMART strategiji (bez koje je gotovo nemoguće pristupiti EU fondovima) u kojoj se posebno govori o tripl_helix modelu – povezivanju privrede-znanosti i države – u kojem su klasteri najvažniji promotor takve prakse; ukazao je da ta pitanja nisu odgovarajuće obrađena u Nacrtu.

Mr. sc. **Franjo Ambroš** je govorio o razvoju modernih komunikacija te ukazao na postignuća projekta "Slavonska mreža" (uvođenje optičke mreže u komunikacijski sustav) te ukazao na važnost povezanost toga razvoja s mogućnostima razvoja poslovanja industrije; što, ističe Ambroš - u Nacrtu nije odgovarajuće obrađeno.

Mr. sc. **Lara Liović Nadaždi** je ukazala na niz činjenica koje pokazuju da je uzimanje 2008. godine kao najbolje godine poslovanja Hrvatske industrije i građevinarstva nije dobro, a onda slijede mjere i ciljevi da tek 2020. dostignemo tu razinu. Govorila je i o modelu triple_helix povezanosti industrije – države i znanosti u razvoju inovacija.

Dr. sc. **Ante Lauc** je ukazao na probleme slabog udruživanja i suradnju stručnjaka u RH, ali i na činjenicu da se nesposobni i mafijaši vrlo lako udružuju u ostvarivanju svojih interesa na štetu društva. Isto tako govorio je i o svome ABCD modelu razvoja gospodarstva u kojem država i društvo moraju podržavati subjekte koji nude razvojne prijedloge i svojim potencijalima predstavljaju šansu za izlazak iz krize.

III _ Drugi krug

Dr. sc. **Milan Ivanović** je naglasio:

- a) Prema ovakvom Nacrtu SIRH i dalje će se samo fragmentarno iskorištavati prirodni i ljudski potencijali naše zemlje na štetu većine stanovnika RH, a na korist malog broja subjekata koji su zaposleni u upravi i rijetkih poduzetnika.
- b) Strategija se mora temeljiti na paradigmi iskorištavanja komparativnih prednosti Hrvatske u uvjetima EU tržišta; RH treba imati viziju - koja ima u sebi i cilj kardinalne promijene sadašnjih procesa i sadašnjeg stanja.
- c) Način na koji su izabrani autori Nacrta, metode koje su primijenjene u njenoj izradi, Nacrt dokumenta i samo stavljanje takvog teksta na javnu raspravu predstavljaju javnu stručnu sramotu za Hrvatsku. Sramota je da Vlada RH i Ministarstvo gospodarstva takav diletantski uradak uopće stavljaju na javnu raspravu; bespotrebno se troši proračunski novac (i vrijeme ljudi koji su to morali čitati i slušati) za diletantski uradak i skupo plaćeni rad zaposlenih u Ministarstvu s rezultatima ispod svake razine. To je vrlo ružna slika naše znanosti, uprave i gospodarstva. Ovo je još jedna ilustracija u nizu kako u RH napreduju i zapošljavaju se tzv. stručnjaci; koriste se nacionalni, vjerski, rođaćki, zavičajni, stranački i novčani (mafija) kriteriji, a ne stručnost i moralni integritet.

Dr. sc. **Branko Hebrang** je ukazao na nedovoljnu povezanosti obrazovanja, posebno visokog obrazovanja, s gospodarstvom te se založio za utvrđivanje konkretnih modela povezivanja, a ne samo načelno tzv. „parola“ nabranje u operativnim mjerama za provedbi kako je to učinjeno u Nacrtu ISRH.

Mr. sc. **Željko Erkapić** je govorio o potencijalima biomase u RH, posebno na području Slavonije i Baranje te mogućnostima angažiranja članica klastera Poljo-mehanizacije na proizvodnji strojeva koji bi se koristili u obradi biomase. Također je ukazao na probleme razvoja i financiranja djelovanja industrijskih klastera u RH koji djeluju u vrlo teškim uvjetima, a Vlada i njena ministarstva pokazuju da ne razumiju te probleme – što ne daje mjesta optimizmu za razvoj industrije.

Mr. sc. **Franjo Ambroš** je upozorio na potrebu što hitnije izgradnje i stavljanja u funkciju baza podataka i korištenja suvremenih komunikacija u razvoju industrije i cijelog realnog sektora te javne uprave. To je već sada ograničavajući faktor u poslovanju i svakim danom ubuduće bit će sve više, jer nam komunikacije nisu odgovarajuće.

Mr. sc. **Lara Liović Nadaždi** je ukazala na čestu pojavu u našoj stručnoj i upravnoj javnosti da se prepisuju i nekritički koriste metode i modeli iz EU i najrazvijenijih zemalja – što ne pridonosi stvarnom rješavanju naših razvojnih problema, a u javnosti se tako stvara dojam o visoko obrazovanim stručnjacima - a koji, ustvari, nisu u stanju ni razumjeti probleme, a kamo li ponuditi razložno rješenje.

Dr. sc. **Ante Lauc** smatra da se ne treba previše žestiti na Ministarstvo gospodarstva. Naglašava da kasnimo sa industrijskom strategijom, a da je važno imati i elemente post-industrijskog društva gdje su naglasci na socijalnom kapitalu i socijalnoj koheziji. Zalaže se za davanje šanse mladim stručnjacima.

IV _ Zaključci debate

Predsjedavajući **Mr. sc. Rajko Subašić** je zaključio raspravu i predložio:

1. U kratkom roku treba načiniti: (a) bilješku s ove rasprave i (b) konačni tekst zaključaka na osnovu ove rasprave - kao stav „Panon” instituta; rok javne rasprave ističe 7. ožujka i do tog roka treba usuglasiti stavove „Panona”.
2. Zaključke s ove debate (stav „Panona”) dostaviti: (a) Ministarstvu gospodarstva, (b) Vladi RH, i (c) svim medijima u Hrvatskoj.
3. Predlaže se da: (a) bilješku s ove rasprave i (b) konačni tekst zaključaka na osnovu ove rasprave - kao stav „Panon” instituta o Nacrtu prijedloga industrijske strategije Republike Hrvatske - načini Dr. sc. Milan Ivanović.
4. Rečene dokumente - (a) bilješku s rasprave i (b) tekst stava „Panon” Instituta o Nacrtu - treba na vrijeme dostaviti elektronskom poštom svim članovima „Panona” na usvajanje.
5. Ostavlja se mogućnost i da svaki sudionik ove debate može načiniti (ako smatra potrebnim) i svoj poseban prilog javnoj raspravi o Nacrtu ISRH i to - kao osobni prilog - dostavi Ministarstvu gospodarstva VRH.

U trećem krugu debate - po predloženim zaključcima - nije bilo rasprave i predloženi zaključci su usvojeni jednoglasno.

U Osijeku, 1. 3. 2014.

Bilješku sastavio
Vedran Mesarić, mag. oec & mag. iur.